

PELT, LEOPOLDLAAN

Archeologienota: Programma van maatregelen.

RAPPORT NR. 1234

Titel

Archeologienota Pelt, Leopoldlaan: Programma van maatregelen

Auteur(s)

Kevin Bouckaert, Timothy Nuyts & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2022-440

Projectnummer Onroerend Erfgoed

20211287

Plaats en datum

Beerse, 2/3/2023

INHOUD

1	Administratieve gegevens	3
1	Gemotiveerd advies	4
1.1	Aanleiding vooronderzoek	4
1.2	Resultaten vooronderzoek	4
1.3	Afweging noodzaak verder onderzoek	5
2	Programma van maatregelen	7
3	lijst met figuren	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode J. Verrijckt		2022-440
Projectcode Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek	20221287
Locatie	Provincie	Limburg
	Gemeente	Pelt
	Deelgemeente	Overpelt
	Straat	Leopoldlaan
Kadastrale gegevens	Gemeente	Pelt
	Afdeling	1
	Secie	A
	Percelen	67T, 67P & 67W
Coördinaten	Noord	X: 224035.44 Y: 213521.81
	Oost	X: 224093.94 Y: 213510.31
	Zuid	X: 224073.52 Y: 213420.48
	West	X: 223983.88 Y: 213492.86
Oppervlakte plangebied		Ca. 6.421 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 4.150 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 – Jeroen Verrijckt

1 GEMOTIVEERD ADVIES

1.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande sloop van een handelspand en bijhorende verhardingen ter hoogte van de Leopoldlaan nr. 115 te Pelt. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

1.2 Resultaten vooronderzoek

Het plangebied ligt in Overpelt, thans een deelgemeente van Pelt. Overpelt dankt zijn naam aan zijn natuurlijke ligging. Het land der poelen of pelen wordt vooreerst vermeld in 815 als Paethe. Pael zou echter niet enkel op poel, plas kunnen slaan maar ook op (grens)paal. Toch krijgt de betekenis moerasland de voorkeur. Vóór 1259 werden Over- en Neerpelt met de gezamenlijke naam Pelt aangeduid. Nadien werden beide nabuurtten als twee onafhankelijke bevolkingskernen beschouwd. Over refereert aan de hogere ligging.

Het plangebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen ca. 40,3 en 40,7 m +TAW. Het terrein is daarbij niet geheel vlak. In het noorden van het plangebied zijn twee afgravingen te zien. Het hoogteverschil op de terreindoorsnede kan verklaard worden door de realisatie van de huidige parking.¹ Het plangebied is gelegen op een noordelijke uitloper van het Kempens of Kempisch plateau en bevindt zich op een gradiëntzone van een hoger plateau ten zuidwesten van het plangebied naar de lager gelegen vallei van de Dommel. De Dommel is de dichtstbijzijnde waterloop en stroomt op ca. 100 m ten noorden van het plangebied en maakt daarbij een bocht rond het plangebied. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem binnen het plangebied grotendeels gekarteerd als bebouwde zone (OB). De zuidwestelijke zone staat gekarteerd als t-Sec3. T-Sec3 staat voor natte lemige zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze natte grondwatergronden met reductiehorizont hebben roestverschijnselen die zich aftekenen in het benedengedeelte van de humeuze bovengrond en een blauwgrijs reductiehorizont welke begint tussen 100 en 120 cm diepte. Het betreft permanent natte bodems en natte depressie- en beekvalleigronden. Het achtervoegsel ...3 verwijst naar een dikke humeuze bovengrond.²

Op basis hiervan is te stellen dat het plangebied zich bevindt op een gunstige locatie voor archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum. Dit werd ook al zo gesteld in de goedgekeurde archeologienota met ID 3895.³ De gunstige locatie wordt verschaft door de Dommel die ten noorden van het plangebied gelegen is en op deze manier zorgt voor de nabijheid van water. Er moet echter rekening gehouden worden met de kans dat archeologische resten daterend van het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum mogelijk niet meer intact voor zullen komen, dit door de fluviaatiele afzettingen waarbij het terrein in het verleden meermaals overstroomde. Dit is ook af te leiden uit de permanent natte bodems of natte depressie- en beekvalleigronden zoals aangegeven is op de bodemkaart. Algemeen kan er dus gesteld worden dat het plangebied zich eerder in de vallei van de Dommel bevindt en dus te nat voor tijdelijke steentijdkampementen. De kans op het aantreffen van goed bewaarde steentijdartefactensites is dus laag in te schatten. Losse steentijdvondsten zijn evenwel niet uit te sluiten.

¹ VAN MIERLO T. & van ROOIJ J.A.G., 2017, pp. 21

² www.geopunt.be

³ VAN MIERLO T. & van ROOIJ J.A.G., 2017

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. In de directe en ruime omgeving meldt de CAI enkele locaties. Op ca. 860 m ten westen van het plangebied bevinden zich CAI-locaties 60000 en 212170. Deze verwijzen naar begravingssporen zoals grafheuvels uit de late bronstijd. Er is echter tot op heden geen verder onderzoek naar gebeurd. Ter hoogte van CAI-locatie 212186 werd bij metaaldetectie een zilveren Denarius uit 79-78 v. Chr. teruggevonden. Bij een toevalsvondst werden bronzen voorwerpen en aardewerk aangetroffen uit de Romeinse tijd (CAI-locatie 700543). Bij een toevalsvondst werd eveneens een waterput aan het licht gebracht dat mogelijk in de middeleeuwen geplaatst kan worden. Ter hoogte van CAI-locatie 150345 werden o.a. bouw- en muurfragmenten teruggevonden van de afbraak van een klooster (Norbertinessenklooster), alsook een afval/beerput. Deze resten zijn in de Nieuwste Tijd te situeren. Net ten zuiden hiervan werden ter hoogte van CAI-locatie 150346 bakstenen constructies van minstens 4 gebouwen en een waterput aangetroffen. Deze resten zijn in de Nieuwe Tijd te dateren. CAI-locaties 160876 en 161138 verwijzen naar schansen uit de Nieuwe Tijd. Tot slot werd er ter hoogte van Boseind-Kievitstraat tijdens een proefsleuvenonderzoek mogelijk een zespallige spieker met sporen van twee herstellingen teruggevonden. Verder werden er nog 2 kuilen gevonden. De datering hiervan is onduidelijk.

Het historisch kaartmateriaal heeft aangetoond dat het terrein tot in de eerste helft van de 20ste eeuw onbebouwd is gebleven. Pas vanaf de topografische kaart van 1939 verschijnt de eerste bebouwing langs de huidige Leopoldlaan. Deze bebouwing blijft ongewijzigd tot de bouw van het huidige handelspand (nr. 115) met bijhorende parking. Daarnaast zijn twee nog bewoonde woningen aanwezig (nr. 109 en 111) die in de toekomst gesloopt zullen worden. Het huidige handelspand, met een oppervlakte van 1.200 m², heeft een fundering en kruipkelder met een verstoring tot ca. 150 cm -mv. De parking met een oppervlakte van ca. 2.900 m² heeft een diepteverstoring van ca. 50 cm -mv. De huidige riolering is gelegen op een diepte van 120 cm -mv en sluit aan op de riolering in de Leopoldlaan.⁴ Vermoedelijk hebben ook de andere bestaande gebouwen een (kleine) kelder die voor een bodemverstoring gezorgd hebben. Hierover is tot op heden geen informatie gekend. De overige zones van het plangebied bestaan uit groenzones.

Het plangebied is eerder een ongunstige locatie voor bewoning vanaf het Neolithicum tot de middeleeuwen. Ter hoogte van het onderzoeksgebied werden holocene fluviaale afzettingen gekarteerd. Dat wijst erop dat het gebied nog behoort tot de vallei van de Dommel en dat het op gezette tijden overstroomde. Dat maakte het minder geschikt voor permanente bewoning zoals we die mogen verwachten vanaf het neolithicum tot de middeleeuwen.⁵ De kans op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied is dan ook eerder matig tot laag in te schatten.

Gezien de reeds aanwezige bodemverstoringen en de lage kans op het aantreffen van zowel steentijdartefactensites uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum als sporensites vanaf het Neolithicum tot en met de middeleeuwen is het kosten-baten gezien weinig nuttig om vervolgonderzoek te adviseren. Bovendien werd voor een groot deel van het plangebied reeds een archeologienota opgesteld waar een vrijgave geadviseerd werd. Hoewel de geplande werken aangepast zijn, is er geen reden om dit advies te herroepen.

1.3 Afweging noodzaak verder onderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op

⁴ VAN MIERLO T. & van ROOIJ J.A.G., 2017, pp. 7-9

⁵ ARCKENS M., GEELLEN N. & DE BEENHOUWER J., 2019

heden voldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan er vanuit gegaan worden dat de huidige bebouwing en verharding de bodem (deels) verstoord heeft. Gezien de reeds aanwezige bodemverstoringen en de lage kans op het aantreffen van zowel steentijdartefactensites uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum als sporensites vanaf het Neolithicum tot en met de middeleeuwen is het kosten-baten gezien weinig nuttig om vervolgonderzoek te adviseren. Bovendien werd voor een groot deel van het plangebied reeds een archeologienota opgesteld waar een vrijgave geadviseerd werd. Hoewel de geplande werken aangepast zijn, is er geen reden om dit advies te herroepen.

Na een fase in het vooronderzoek volgt geen verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek voldoende informatie gegenereerd is om (Code van Goede Praktijk, p. 31):

1. Een archeologienota of nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft, of;
2. Een archeologienota of nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft (doordat de geplande bodemingrepen geen impact hebben op het eventueel aanwezige erfgoed of doordat verder onderzoek van het aanwezige erfgoed geen nuttige kenniswinst zou opleveren), of;
3. Een archeologienota of nota op te maken die de noodzaak voor een archeologische opgraving staft én een plan van aanpak hiervoor biedt, of;
4. Een archeologienota of nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staft én een plan van aanpak hiervoor biedt.

Op basis van bovenstaande argumentatie word een advies gegeven om de terreinen vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Een programma van maatregelen werd hierdoor niet opgemaakt.

Hierbij rekening houdend dat de geplande werken deze diepte niet zullen bereiken, adviseert J. Verrijckt bvba om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkelingen.

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, zijn de reeds aanwezige bodemverstoringen en de landschappelijke en bodemkundige aspecten van het terrein. De beslissing om geen vervolgonderzoek te adviseren steunt op de volgende redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Nee.
- Site aanwezig: Nee, er zijn geen aanwijzingen voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site.
- Voldoende info over kennispotentieel en technische haalbaarheid project:
 - o Het plangebied is gelegen op een noordelijke uitloper van het Kempens of Kempisch plateau. De Dommel is de dichtstbijzijnde waterloop en stroomt op ca. 100 m ten noorden van het plangebied. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem binnen het plangebied grotendeels gekarteerd als bebouwde zone (OB). De zuidwestelijke zone staat gekarteerd als t-Sec3. T-Sec3 staat voor natte lemige zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Het betreft permanent natte bodems en natte depressie- en beekvalleigronde. Algemeen kan er gesteld worden dat het plangebied zich in de vallei van de Dommel bevindt en dus te nat voor tijdelijke steentijdkampementen. De kans op het aantreffen van goed bewaarde steentijdartefactensites is dus laag in te schatten. Losse steentijdvondsten zijn evenwel niet uit te sluiten.
 - o Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. In de directe en ruime omgeving meldt de CAI enkele locaties. Het gaat daarbij voornamelijk om losse vondsten uit de Romeinse periode en vondstlocaties uit de Nieuwe Tijd. Het historisch kaartmateriaal heeft aangetoond dat het terrein tot in de eerste helft van de 20ste eeuw onbebouwd is gebleven. Pas vanaf de topografische kaart van 1939 verschijnt de eerste bebouwing langs de huidige Leopoldlaan. Deze bebouwing blijft ongewijzigd tot de bouw van het huidige handelspand (nr. 115) met bijhorende parking. Het huidige handelspand, met een oppervlakte van 1.200 m², heeft een fundering en kruipkelder met een verstoring tot ca. 150 cm -mv. De parking met een oppervlakte van ca. 2.880 m² heeft een diepteverstoring van ca. 50 cm -mv.
 - o Het plangebied is eerder een ongunstige locatie voor bewoning vanaf het Neolithicum tot de middeleeuwen. Ter hoogte van het onderzoeksgebied werden holocene fluviale afzettingen gekarteerd. Dat wijst erop dat het gebied nog behoort tot de vallei van de Dommel en dat het op gezette tijden overstromde. Dat maakte het minder geschikt voor permanente bewoning zoals we die mogen verwachten vanaf het neolithicum tot de middeleeuwen. De kans op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied is dan ook eerder matig tot laag in te schatten.
 - o Gezien de reeds aanwezige bodemverstoringen en de lage kans op het aantreffen van zowel steentijdartefactensites uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum als

sporensites vanaf het Neolithicum tot en met de middeleeuwen is het kosten-baten gezien weinig nuttig om vervolgonderzoek te adviseren. Bovendien werd voor een groot deel van het plangebied reeds een archeologienota opgesteld waar een vrijgave geadviseerd werd. Hoewel de geplande werken aangepast zijn, is er geen reden om dit advies te herroepen.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerendergoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.